

Dobšena je horská louka uprostřed lesů, na níž se vyskytují desítky orchidejí i dalších zajímavých květin a živočichů. A také setkávání lidí s přírodou Bílých Karpat.

TEXT MIROSLAV JANÍK

# Přírodní památka Dobšena

## v péči Pozemkového spolku KOSENKA



FOTO: JIŘÍ MORAVEC

Časté jméno užívané v minulých stoletích ve Valašských Kloboukách bylo Tobíáš. Z tohoto jména pochází také přezdívka pro Klobučany – Dobšové, Dobši. A odtud zřejmě také název lokality Dobšena.

### Bohatství horských luk...

Ta louka, o které je řeč, leží v severní části Bílých Karpat, uprostřed lesů na jihozápadním svahu hory Královec, známé díky rozhledné a stejnojmenné naučné stezce. Je to teplomilná, velmi svažitá sušší louka s menším mokřadem a vodotečí podél západní strany území. Východní okraj je zarostlý souvislým keřovým porostem hlohu, šípku a plané trnky.

Na ploše 1,5 hektaru je tu evidováno na 360 druhů rostlin, mimo jiné 8 druhů orchidejí včetně silně ohrožených krušticů bahenních, vstavačů mužských, prstnatců bezových a hlaviček horských. Nalézt tu lze také krásnou lilii zlatohlavou, velmi odzobnou „hluchavku“ medovník meduňkolistý, vzácnou podkovku chocholatou či z rašelinišť známý suchopýr široolistý. Na louce se daří také jalovci obecnému, dnes více ohrožovanému vysokou zvěří.

Dobšena je samozřejmě i domovem řady zajímavých živočichů, například

několika vzácnějších druhů brouků. S klimatickými změnami se objevila na Dobšeně i kudlanka nábožná, v mokřadu naleznete celoevropsky chráněného měkkýše vrkoče útlého či kuňku žlutobřichou. Z ptáků zde často zastihnete káně lesní, krkavce velkého, v trnitém křovinném pomezí tuhyka obecného a řadu dalších pěvců. V lískovém ekotonu území žije plíšek lískový, evropsky významný druh, obtížně sledovatelný pro svůj noční způsob života.

### ...v péči pozemkového spolku

O Dobšenu se ČSOP KOSENKA z nedávných Valašských Klobouků začal starat již počátkem 80. let. Tehdy jí hrozil zánik, neboť o odlehle místo v horách už řadu let nikdo nepečoval. Jednou sjezd svažitě území v době kolektivizace traktor s pokusem území pokosit. Šlo však při tom o život a území proto bylo hospodářsky opuštěno. Vzhledem k metodám tehdejšího zemědělství plným chemie asi lze říci naštěstí, byf neúdržba louku ohrožovala taktéž. Dobšena postupně zarůstala křovinami a náletem smrku. Rozhodující zásah – likvidaci náletu smrku – zde KOSENKA

realizovala ve spolupráci se ZO ČSOP Napajedla. Od té doby se zde každoročně v rámci tradičního Kosení bělokarpatských luk sjíždějí začátkem léta desítky dobrovolníků z celé republiky, aby vzali do rukou kosa a hrábě. Právě díky tomuto specifickému způsobu obhospodařování, postaru bez jakékoli mechanizace, dnes patří Dobšena mezi nejzachovalejší a nejrepresentativnější zbytky bělokarpatských luk na jižním Valašsku a je také jedinečným místem dělného setkávání ochránců přírody a krajiny Bílých Karpat.

V posledních letech se však i v tomto kraji začínají rozmáhat spekulace s pozemky. Navzdory tomu, že Dobšena je zařazena mezi přírodní památky, vlastník s pochybnými úmysly by mohl veškerou dosavadní práci zde vykonanou převést vniveč, jak se již stalo na nedaleké obdobné lokalitě. Proto se Český svaz ochránců přírody rozhodl Dobšenu vykoupit. Umožnila mu to veřejná sbírka Místo pro přírodu, na jejíž účet stovky dárců přispívají prá-

Každoroční ruční kosení svědčí orchidejím (nahore prstnatec bezový).



FOTO: MIROSLAV JANÍK



FOTO: MIROSLAV JANÍK

vě na záchranu cenných přírodních lokalit. Lokalita měla dva spoluvlastníky, v současné době je již ČSOP vlastníkem obou podílů.

### V sousedství Dobšeny

Význam Dobšeny násobí další aktivita Pozemkového spolku KOSENKA. Před osmi lety zakoupila KOSENKA z odkazu místní příznivkyně paní Sedláčkové les zvaný Stráž, propojující přírodní památku Dobšena s přírodní rezervací Javorůvky, chránící a napájející také prameniště v obou státních chráněných územích. Smrková monokultura

na Stráži postupně proměňována na přírodě blízký les. Dobšena tak tvoří spolu se Stráží a Javorůvkami unikátní soubor typické krajiny jižního Valašska v péči Českého svazu ochránců přírody. Právě tohoto spojení si nesmírně vážíme, protože je nejen spojením více segmentů přírody v jeden krajinný celek, ale zároveň je ukázkou možnosti spolupráce nestátní organizace se Správou CHKO Bílé Karpaty.

Jak vypadá taková krajina, kde po staletí hospodaří člověk ruku v ruce s přírodou, se můžete přesvědčit sami; naučná stezka Královec prochází

přímo Stráží a na nedalekou Dobšenu vás informační tabule, věnovaná této jedinečné lokalitě, spolehlivě navede. Územím vás také rádi provedeme, případně vás zveme na tradiční Kosení bělokarpatských luk začátkem července. Vždy se těšíme na jedinečné setkání s přírodou Dobšeny a krajinou Bílých Karpat. A třeba také s vámi. ☺

Autor je předsedou ZO ČSOP KOSENKA.

Kontakt: kosenka@kosenka.cz

## Z rozhovoru pro časopis Ochrana přírody

**Kosení bělokarpatských luk je dobrovolnickou akcí s dost možná vůbec nejdelší tradicí u nás; letos mělo již 34. ročník. Jak vznikl nápad pozvat na pomoc další lidi mimo vlastní organizaci?**

Na úplném počátku stál doktor Vladimír Růžička z tehdy nově založené Správy CHKO Bílé Karpaty, který si uvědomil, že ochranu přírody je nutné dělat s lidmi v místě. Tak si nás tady našel, my jsme ho zavedli na louku, kde jsme trampovali, on nám ukázal orchideje a vysvětlil, že jestli se s těmi loukami nebude něco dělat, tak ta romantika na nich brzo skončí. První kosení se uskutečnilo v roce 1981, to bylo ale ještě jenom pár kamarádů. Ten moment, na který se ptáš, nastal později. Tenkrát vedl Josef Velek v Mladém světě trampskou rubriku Tábory oheň. Bylo to v pátém ročníku, kdy jsme prostřednictvím tohoto sloupku pozvali na pomoc další lidi. Trampové,

přijedte chránit Bílé Karpaty! A přijelo tedy asi sto dvacet lidí z celé republiky. Později už to nebyli jen trampové, začali přibývat i studenti různých přírodovědných oborů, a poslední období je nesmírně překvapivé v tom, že začínají přijíždět lidi všech branží. Já si vždycky dělám na Kosení takový jednoduchý průzkum; dnes je tam tak pětina šestina lidí s nějakým přírodovědným či environmentálním vzděláním, přijíždějí především lidé, kteří hledají vyvážení života ve městě. Ale stále si to do jisté míry uchovává ten trampský ráz. Vaří se v polní kuchyni, spí se pod stany či pod širákem, večer se hraje na kytaru... I když dnes je program mnohem bohatší, letos bylo součástí třeba setkání s Augustinem Grefou, domorodým indiánem z kmene Kichwa z ekvádorské Amazonie, zařazujeme i odborná ochranná témata a mnoho dalších.



**Místo pro přírodu**  
Český svaz ochránců přírody

Kromě výkupu zbylé části Dobšeny byly v uplynulém období vykoupeny i 1,6 ha na Lipinách, 0,9 ha na Zázmonicích, 4,2 ha pozemků v Ještěřcím ráji, 0,7 ha na Velké Homolce a 0,9 ha na Vlčím hrdle. Podrobné informace o všech lokalitách včetně bohaté fotodokumentace, výsledků průzkumů a dalších materiálů naleznete na [www.mistoproprirodu.cz](http://www.mistoproprirodu.cz). Aktuální informace můžete sledovat na facebookovém profilu [www.facebook.com/mistoproprirodu](http://www.facebook.com/mistoproprirodu). Přispět na další výkupy můžete na konto veřejné sbírky 9999922/0800.

FOTO: MIROSLAV JANÍK